

Наймичка
Іван Карпенко-Карий

ШЕДЕВРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ #1

«Наймичка» Карпенка-Карого – соціально-психологічна п'еса, в якій автор торкається болючої на той час теми збездження простої дівчини паном***. До відомих творів автора належать «Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн», «Безталанна», «Сава Чалий», «Бурлака», «Житейське море», «Суєта». Іван Карпенко-Карий – український драматург, майстер соціально-психологічної та сатиричної драми.

Іван Карпенко-Карий

НАЙМИЧКА

Драма в 5 діях

ДІЄВІ ЛЮДИ:

Василь Микитович Цокуль – 45 літ, багатий хазяїн.

Робітники його: Мелашка – молодиця, Дід – мірошник, Панас – парубок.

Маруся – дівчина.

Пилип – молодий москаль, гусарин.

Аблакат.

Борох – шинкар.

Рухля – його жінка.

Янкель – їх син, літ 15.

Харитина – сирота, наймичка їх.

Парубки, дівчата, молодиці і москалі.

ДІЯ ПЕРША

Сільський вид. Улиця. Збоку шинк.

ЯВА I

Біля самих дверей шинку стоять Харитина й Рухля. Харитина переклала з свого хвартуха у хвартух Рухлі курячі яйця.

Рухля (дивиться на яйце против світу). Може, вони нечисті, попорчені?

Харитина. Божилась баба Палажка, Що свіжі. На тій неділі тільки знесли кури.

Рухля. Ну, нехай! Тепер же ти побіжи зараз до Соломії, візьмеш у неї курку і мірку картоплі – вона мені винна; потім забіжи до баби Горпини – нехай дасть молока зараз від корови. Тільки мерщій, бо панич Сруль як проснеться без тебе, то буде плакати! Чуєш? Не сиди мені там, скоренько справляйся, бо вже нерано, а поки води наносиш, чай поставиш, то й ніч... ще й пелюшки треба постирати, і діл помазати... Ну, іди, чого стоїш?

Харитина. Загадали увечері. Як же я все разом зроблю?

Рухля. Хіба я кажу разом? Я тобі загадую тільки, бо ти без загаду не зробиш...

Харитина. У чому ж я ту картоплю принесу? У нас нема мішка.

Рухля. Нехай дасть у свій мішок, завтра віднесеш.

Харитина. Не поспію я сьогодні всього зробити, уже вечір...

Рухля. Ну, не галамагай! Роби, як велю. (Пішла у шинк).

ЯВА II

Харитина, а потім Цокуль і Борох.

Харитина (одна). Отак день у день! Як муха в окропі крутяться... (Дражне). «Харитино! Сруль плаче. Харитино – Гершка одягни. Харитино – поведи Рівку надвір!..» Не знаєш, до котрого й кинуться, а тут знову: принеси води, біжи туди, біжи сюди!.. Та все швидше, і мушу терпіть... Е, терпи, душа: спасенна будеш! (Пішла).

Борох і Цокуль.

Цокуль (дивиться вслід Харитині, набік). Як картинка! (До Бороха). Проворна у тебе дівчина оця, Харитина... відкіля вона?

Борох. Я й сам не знаю, – сирота.

Цокуль. Гарна дівчина! Я давно збираюсь її переманить до себе.

Борох. Борони боже! Рухля моя буде репетувати на все село. Ну, а що ви скажете за овес? Ёй, такової ціни, як ви правите, теперечки нема.

Цокуль. Як нема, то не продам.

Борох. Краще пушай миші з'їдять, ніж бідний чоловік што-небудь зароботає.

Цокуль. І мишам треба що-небудь їсти. А коли вже на те іде, щоб заробить, то чом же й мені більше не заробить?

Борох. Ви все своє, все шуткуєте, – ой, какой ви! Ні, справді, Василь Микитович, поговорим насурйоз: продайте мені овес і ячмінь, дайте што-небудь заробити.

Цокуль. Купуй!

Борох. Заходьте до мене, ми побалакаємо, ми зойдемося: ви щось-небудь уступите, я чого-небудь прибавлю.

Цокуль. Не піду я. Там набереться усякої голоди, та й лізуть у вічі, щоб поставив горілки.

Борох. А чого ми будемо сидіти у шинку? Хіба у мене нема кімнати? Заходіть до мене, ніхто не буде мішати. (Одчиняє двері). Пожалуйте!

Цокуль. Ну, добре. А як я в тебе наймичку одіб'ю, то що ти тоді скажеш?

Борох. Ха-ха-ха! Їй-богу, ви веселий чоловік, усе з шутками... тільки не шутіть так при Рухлі... Милості прошу.

Цокуль. Без шутки...

Пішли в шинк.

ЯВА III

Входить Панас.

Панас (один). І де вона, тварюка, лазить? Цілий день вештається, а тут треба! То до кума залізе, то до московки, – ну й бабій! Був і там, і там – не застав! Сказали, що москалям овес продає, ходив аж до вахмістра, знов сказали: не було. Чорт його знає, де й шукать. А тут хотілось би до вечера справитися, щоб хоч на хвилину до Марусі урвуться. П'ятий день не бачив. Коли б уже, господи, мерщій покрова: візьму у хазяїна гроші і пошлю старостів... Маруся думає, що я нічого не маю, і я їй нічого не кажу, а як полічу, скільки-то я грошей зажив у хазяїна, то аж повищаю від радощів! Горював, правда; зате ж шістдесят п'ять карбованців як одна копійка мені слідує!.. У Марусі є від покійного батька наділ, тепер вони його здають, а я сам робитиму!.. Ну й робитиму ж, ну й робитиму ж! Вола запряжи, то впаде, а я не впаду. Одна думка: хазяїном стану – і я, здається, дужчий вола!.. Коли б тільки вибитися на своє – і вночі буду робити, а на чужому обісіло. Своє!.. На своєму... аж дух радується!..

ЯВА IV

Харитина несе в мішку картоплю і в руках курку.

Панас. О! Здрастуй, Харитинко!

Харитина (до себе). Він радий, що мене бачить; боже, яка ж я щаслива!

Панас. А ти, як та бджола, звідусіль таскаєш мед у жидівський вулик?

Харитина. Свого нема, то приходиться у жидівський.

Панас. А так. Добре, що я тебе побачив.

Харитина. Підожди ж мене трошки, я зараз вибіжу.

Панас. Та Стривай, мені одно слово: ти не бачила мого хазяїна?

Харитина. Хазяїна?! Так ти хазяїна шукаєш?

Панас. Та його ж. Чого ти так здивувалась?

Харитина. Я... ні... Хазяїн твій пішов до Бороха.

Панас. Знайшов-таки. (Пішов у шинк).

Харитина (одна, зітхає). А я, дурна, зраділа, аж затрусилась, думала – мене шукав!.. Сказати би йому... коли ж соромлюсь, а господи, як люблю його!.. Коли б вибрати час – заплющу очі та й скажу. Їй-богу, скажу! Може, й він мене любить, та соромиться... Скажу, їй-богу, скажу. (Пішла в шинк).

Здалеку чути: гурт співає і наближається.

Ходім турка воювать[1 – Ходім турка воювать... – варіант української народної пісні «Ходім турка воювать».],

Свою землю одбирають,
Гей, горе – не біда,
Свою землю одбирають.
Виїхали на майдан,
Ударили в барабан,
Гей, горе – не біда,
Ударили в барабан!
Виїхали на пісок,
Прощай, мати, на часок!
Гей, горе – не біда,
Прощай, мати, на часок!
Виїхали за ріки,
Прощай, мати, навіки!
Гей, горе – не біда,
Прощай, мати, навіки!
Не плач, мати, не ридай,
Дарма сльози не збавляй,
Гей, горе – не біда,
Дарма сльози не збавляй!

ЯВА V

Харитина виходить з корчми з глечиком, а з другого боку гурт: парубки, москалі, дівчата, молодіці, музика.

Харитина. Боже, як гарно співають, а тут нема часу й послухати. (Пішла).

Тоді, мати, заплачеш,
Як на коню побачиш,
Гей, горе – не біда,

Як, на коню побачиш.
На черкеському сідлі,
У салдацькім мундері,
Гей, горе – не біда,
У салдацькім мундері.

Гурт, співаючи, іде в корчму з таким рощотом, щоб послідне слово пісні зникло в корчмі. Маруся перебігає кон, за нею біжить Пилип, доганя її насередині і придержує.

Маруся. Одчепись!

Пилип. Хіба я чіпляюсь?

Маруся. Ба й ні?

Пилип. Геть його, та сюди!

Маруся. На біса ти мені здався?

Пилип. Ова!

Маруся. Пхі!.. Не бачила цяцю! Пустя, кажу, бо кричатиму..

Пилип. Хіба ти дурна? Ну, годі, не пручайся! Побалакаєм ладком.

Маруся. Ні об чім.

Пилип. Не ти б казала, а не я б слухав. Ну, а хто вибіга раз у раз і до конюшень, і до водопою?

Маруся. Коли?

Пилип. Буцім і не знаєш? І вчора, і позавчора, і...

Маруся. Угу!.. Якраз.

Пилип. Так два!

Маруся. То я теля шукала.

Пилип. Тю, яке навіжене теля, – по три дні бідна дівчина шукає.

Маруся. Сй-богу, теля шукала.

Пилип. Та не бреши! Теля? Ха-ха-ха! Ну, а сьогодні, оце зараз, чого ти біля конюшень снувала... (Тулить її).

Маруся. Так... (Набік). Отже, допитається!.. (До Пилипа). Не обнімай мене, бо надворі ще видко, – хто-небудь побаче. (Тихо випручається).

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<http://www.litres.ru/van-karpenko-kariy-8345430/naumichka/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примітки

1

Ходім турка воювать... – варіант української народної пісні «Ходім турка воювать».